

Выводы. Таким образом, разрабатываемые вспомогательные репродуктивные технологии и методы геномной оценки позволяют достаточно быстро повысить генетический потенциал и продуктивность животных, в том числе в молочном скотоводстве. Геномная оценка животных, разработанная учеными ведущих мировых генетических центров, позволяет существенно сократить генерационный интервал между поколениями, быстрыми темпами улучшать хозяйственно-производственные показатели племенных животных, наращивать производство высококачественной животноводческой продукции с одновременным уменьшением затрат на ее производство и превратить молочную отрасль в высокодоходное, рентабельное производство.

Список использованных источников:

1. Александрович И. Иссякают молочные реки. Рабочая газета, № 89 от 25 июня 2015 года.
2. Осташко Ф.И. Биотехнология воспроизведения крупного рогатого скота.- К.: Аграрна наука, 1995. – 182 с.
3. Кругляк О.В. Господарсько-економічні передумови запровадження геномної оцінки тварин у молочному скотарстві./О.В.Кругляк //Економіка АПК.,-2013,-№ 9.- С. 85-91.
4. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158: [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1136.1196.1&nobreak=1>.
5. Гетья А., Башенко М., Рубан С., Костенко О. Основні складові проекту «Відроджене скотоводство»./Тваринництво України, № 10. –К. -2011, с. 2-7.
6. Van Raden P.M. et al. Invited review: Reliability of genomic predictions for North American Holstein bulls. Dairy Sci. 2009. – V. 92. – P. 16-24.
7. Weigel K. Understanding Genomics and its Applications on a Commercial Dairy Farm. University of Wisconsin. Texas, 2010. – P. 117-123.
8. Wiggans G.R., Van Raden P.M. et al. Selection of single-nucleotide polymorphism and quality of genotypes used in genomic evaluation of dairy cattle in the United States and Canada. S. Dairy Sci. 2009. – V. 92. – P. 3431-3436.

Рецензент – д.э.н., профессор Красноруцкий А. А.

УДК: 331.105.338

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОЇ
СФЕРИ ЕКОНОМІКИ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УПРАВЛІННІ
ЇЇ РОЗВИТКОМ**

*Ігнатенко М.М., к.е.н., докторант
Уманський національний університет садівництва*

Визначено сутність, особливості та складники організаційно-економічного механізму соціальної відповідальності суб'єктів господарювання агросфери. Обґрунтовано необхідність його взаємозв'язків та узгодженості з фінансово-інвестиційним та інституційними механізмами при використанні в системному управлінні розвитком соціальної відповідальності. Визначено вплив державного регулювання на структуру та складники механізму. Виявлено переваги організаційно-економічного механізму як основи боротьби з ризиками СВ. Розроблено напрями його удосконалення.

Ключові слова: соціальна відповідальність, суб'єкти господарювання агросфери, управління, організаційно-економічний механізм, державне регулювання, інститути, удосконалення, розвиток.

Постановка проблеми. У сучасних умовах аграрного господарювання завдання соціальної відповідальності, окрім короткострокових економічних цілей максимізації прибутку, стратегічних цілей підвищення капіталізації та корпоративізації сільськогосподарських підприємств, повинні охоплювати й інші важливі сфери функціонування в інтересах суспільства та держави. Мається на увазі участь у соціальних, освітніх програмах, програмах збереження навколишнього середовища, розвитку та підтримки культури тощо. Це дозволить збільшити неекономічні вигоди даних суб'єктів господарювання агросфери у довгостроковому періоді (зміцнення конкурентних переваг, інвестиційної привабливості, брендового іміджу підприємств, їх ділової репутації тощо), які, у свою чергу, впливатимуть на їх економічну ефективність тривалий період.

Сільськогосподарські підприємства та інші стейкхолдери також бояться нецільового використання коштів, зловживань, виведення капіталів з суб'єктів господарювання під виглядом доброчинності, її використання для прикриття недобросовісної конкуренції. Щоб уникнути цих небезпек, удосконалення фінансово-інвестиційного механізму СВ має бути узгодженим з удосконаленням її організаційно-економічного механізму, насамперед, у плані організації прозорості фінансових та нефінансових звітів, достовірності інформації про бізнесову діяльність та соціальну відповідальність, можливостей консультацій з соціальною відповідальністю та доступу до них.

Найбільш вагомих результатів у цьому плані досягли суб'єкти господарювання агросфери, які реалізують системний підхід до формування організаційно-економічного механізму управління розвитком соціальної відповідальності [7, с. 69]. Необхідність використання інформації про організаційно-економічний механізм соціальної відповідальності виникає, перш за все, при оцінюванні ефективності участі сільськогосподарських підприємств у реалізації проектів та програм соціального інвестування. Основу організаційно-економічного механізму управління соціальною відповідальністю складають елементи, які відповідають за узгодження цілей та завдань із методами, засобами, формами досягнення цілей та управлінськими рішеннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика функціонування системи корпоративного управління в цілому та соціальної відповідальності підприємств зокрема посідає важливе місце в дослідженнях наступних зарубіжних вчених: Ю. Благова, А. Берлі, Г. Боуена, М. Ван Марревік, А. Керолла, М. І. Ліборакіної, Г. Мінза, Дж. Муна, Д. Меттена, Л. Престона, Г. Фітча, У. Фредеріка, М. Фрідмана, Р. Фрімена та ін. Різноманітні аспекти функціонування підприємств, їх корпоративного управління та соціальної відповідальності, а також споріднені з ними проблеми висвітлені в працях вітчизняних вчених В.А. Євтушевського, З.І. Галушки, С.Ю. Гончарової, О.А. Грішнєвої, Л.А. Грициної, А.М. Колота, І.Ф. Комарницького, О.М. Кос-

тюка, Г.В. Назарової, В.С. Пономаренка, І.Л. Сазонця, О.М. Ястремської та ін. Проте питання обґрунтування механізмів в системному управлінні розвитку соціальної відповідальності суб'єктів господарювання агросфери, особливо організаційно-економічного, потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сутності та складників організаційно-економічного механізму соціальної відповідальності суб'єктів господарювання агросфери та його використання в системному управлінні її розвитком.

Виклад основного матеріалу дослідження. При розробці складових організаційно-економічного механізму соціальної відповідальності методологічною основою стали фундаментальні положення теорій соціально-орієнтованої ринкової економіки, корпоративного управління та концепції сталого розвитку [1, с. 21]. Соціальна відповідальність суб'єктів господарювання агросфери виступає загалом складним організаційно-економічним явищем, яке проявляється, на наш погляд, у першу чергу, через процес соціального інвестування та вкладення капіталу у розвиток соціального діалогу із заінтересованими сторонами – стейкхолдерами. Формування організаційно-економічного механізму, в тому числі управлінського аспекту будь-якого бізнес-процесу, потребує оцінювання результативності.

У розвинутих країнах світу організаційно-економічні механізми управління соціальною відповідальністю формуються під впливом державної соціальної політики та в ході реалізації відповідних стратегій. На наш погляд, форми корпоративної соціальної відповідальності з участю держави можуть проявлятися за рахунок реалізації наступних функцій та механізмів: по-перше, держава виступає в якості основи формування правових норм, відповідних контролюючих інститутів та відповідної інфраструктури; по-друге, держава виступає в якості споживача та покупця відповідних продуктів та послуг.

Нарешті, держава виступає в якості партнера та інституціонального інвестора, учасника міжнародних відносин та мотиватора запровадження та реалізації міжнародних стандартів; роботодавця та захисника навколишнього середовища. У будь-якому випадку, усі форми СВ з участю держави повинні виступати чинниками формування та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на регіональному, національному та міжнародному рівнях. Моделі та організаційно-економічні механізми управління СВ в умовах глобалізації також чітко кореспондуються із системами корпоративного управління [2, с. 196].

Оптимальне поєднання елементів організаційно-економічного механізму управління соціальною відповідальністю дозволяє суб'єктам господарювання агросфери реалізувати стратегію СВ, сприяє ефективним комунікаціям із заінтересованими сторонами, а також протидіє впливу негативних чинників та забезпечує нівелювання ризиків у зазначеній сфері. Запропонована структура організаційно-економічного механізму та управління розвитком соціальної відповідальності суб'єктів господарювання агросфери відображена на рис. 1.

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм здійснення та управління розвитком соціальної відповідальності суб'єктів господарювання агросфери

Як видно із рис. 1, організаційно-економічний механізм здійснення та управління розвитком соціальної відповідальності включає в себе не лише предметні, але й функціональні елементи. До складу предметної складової в практиці менеджменту прийнято відносити суб'єкти управління, зацікавлені особи, рівні відповідальності. До функціональної основи організаційно-економічного механізму, як правило, відносяться завдання, принципи, ціннісні орієнтири та інструменти управління. На формування механізму організації та управління розвитком СВ впливають внутрішні та зовнішні чинники та важелі й регулятори, які носять як фінансово-економічний, так і інституційний характер та мають прямий або опосередкований вплив, є разовими або системними, короточасними або постійно триваючими, цілеспрямованими або багатофункціональними [3, с. 124].

Структура організаційно-економічного механізму здійснення та управління розвитком соціальної відповідальності суб'єктів господарювання агросфери залежить від їх розмірів, масштабів та диверсифікації бізнесу, галузевої спеціалізації, видів економічної діяльності та інституційного забезпечення. Його склад орієнтується на чітко визначене коло стейкхолдерів або зацікавлених осіб, підприємств (організацій), що дає змогу визначити стратегічні цілі у сфері СВ, ризики та можливі шляхи комунікацій та соціального діалогу. Соціальний діалог спрямовується на обмін інформацією між підприємством, стейкхолдерами та бенефіціарами [6, с. 8].

Обґрунтовано, що удосконалення організаційно-економічного механізму в системі управління СВ означає збільшення напрямів та сфер його при-

кладання; уніфікацію форм надання; розширення номенклатури соціальних заходів, сукупності програм та проектів; розробку моделей для аграрних підприємств у відповідності до їх галузевої (підгалузевої) спеціалізації; розмірів та масштабів діяльності, наявності фінансових та інших джерел і ресурсів, етапів та завдань циклів розвитку; національних, регіональних проблем, які потребують пріоритетного вирішення та проблем громад і територій безпосереднього розміщення або ведення бізнесу.

Інституційний механізм потрібен для забезпечення функціонування попередніх механізмів та соціальної відповідальності в цілому. Він розуміється як сукупність різних інститутів, важелів та регуляторів для цього, а також нормативно-законодавчих актів вітчизняного і міжнародного рівня [5, с. 52]. Для розвитку соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств в Україні його удосконалення насамперед передбачає узгодження з вимогами ЄС та ООН, впровадження стандартів СВ, обов'язковості надання нефінансових звітів про неї. Саме інститути є базисом або основою здійснення будь-яких видів діяльності, у т.ч. соціальної.

Більше того, класичні теорії інституціоналізму розглядають економіку як частину соціальних або суспільних систем, у взаємозв'язку з морально-етичними та психологічними відносинами. Дійсно, в Україні створено або створюються всі необхідні складові інституційного механізму формування та здійснення соціальної відповідальності – інститути та інституції державного і недержавного характеру, але вони поширюються досить повільно. Причина цього, на нашу думку, криється у причинах недостатньої загальної культури споживання та добродійності як важливого їх інституту.

Так, українці у переважній більшості зорієнтовані на будівництво великого власного житла з монументальних матеріалів, дорогі великі автомобілі (перше місце в Європі поряд з Німеччиною та Росією за кількістю на 1000 осіб), ошатні меблі та дорогі одяг і взуття, коштовні прикраси [4, с. 32]. Також у традиціях українського народу є безмежна гостинність, пожиттєва допомога дорослим дітям, які мають своїх дітей, а це вимагає все більших і більших коштів, спонукає багато працювати і мало відпочивати. Накопичується не тільки фізична, але й психологічна втома, байдужість не тільки до проблем оточуючих людей, але й суспільства в цілому, до власних потреб і здоров'я, лише б відповідати стандартам матеріального багатства або традиційної поведінки.

Як наслідок, країна займає тільки 149 місце серед 217 держав світу у рейтингу добродійності. Маючи провідні місця по забезпеченості територією, виробництву промислової і продовольчої та сільськогосподарської продукції, країна займає тільки 6 балів за 10-бальною оцінкою якості життя через високі показники корупції та лояльності до неї, переслідування опозиції та свободи слова, комп'ютерне піратство, погані умови ведення бізнесу та оподаткування, екстенсивне виробництво, ресурсокористування та забруднення території, безробіття й трудову еміграцію, дитячий алкоголізм, паління, поширення СНІДу, соціальну байдужість, низьку тривалість життя, високу смертність та вимирання нації. Протягом останніх років показники та ін-

дикатори країни практично у всіх значних світових рейтингах мали тенденцію до погіршення.

Отже, Україна займає 155-е місце за рівнем економічної свободи та 76-е – за рівнем конкурентоспроможності серед 144-х економічно процвітаючих країн, 78-е із 80-ти країн, у яких вважається щасливим народитися. При цьому населення виділяється належним рівнем освіти (11-е місце за грамотністю), особливо вищої, займаючи 25-е місце у світі за її рівнем та ефективністю. Тому інституційний механізм забезпечення соціальної відповідальності повинен будуватися у контексті оптимізації загального інституційного підґрунтя українського суспільства, національної економіки, утвердження нових стандартів життєдіяльності. При цьому планування та прогнозування соціальної відповідальності суб'єктів господарювання агросфери, безумовно, є важливою функцією організаційно-економічного, інституційного та інших механізмів в системі управління її здійсненням, але на етапі управління формуванням на перший план виходять завдання моніторингу, обліку, оцінки та діагностики, реклами поширення, мотивації та стимулювання здійснення й розвитку.

Висновки. Удосконалення організаційно-економічного механізму у системі управління СВ означає збільшення її напрямів та сфер прикладання, уніфікація форм, розширення номенклатури соціальних заходів, сукупності програм та проектів, розробку моделей для сільськогосподарських підприємств у відповідності до їх галузевої (підгалузевої) спеціалізації, розмірів та масштабів діяльності, наявності фінансових та інших джерел і ресурсів, етапів та завдань циклів розвитку, національних, регіональних проблем, які потребують пріоритетного вирішення та проблем сільських громад і сільських територій безпосереднього розміщення або ведення бізнесу.

Інституційний механізм потрібен для забезпечення функціонування механізмів (фінансово-інвестиційного, мотиваційного, організаційно-економічного) соціальної відповідальності в цілому. Він розуміється як сукупність різних інститутів та регуляторів для цього, а також нормативно-законодавчих актів вітчизняного і міжнародного рівня. Для розвитку соціальної відповідальності суб'єктів господарювання агросфери в Україні його удосконалення, насамперед, передбачає узгодження з вимогами ЄС та ООН, впровадження стандартів СВ, обов'язковості надання нефінансових звітів про неї.

Список використаних джерел:

1. Баюра Д.М. Корпоративна соціальна відповідальність у системі корпоративного управління / Д.М. Баюра // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 1. – С. 21.
2. Волошковець Н.Ю. Порівняльний аналіз моделей корпоративного управління соціальною відповідальністю / Н. Ю. Волошковець // Економічний простір. – 2010. – № 33. – С. 194-201.
3. Дорошук Г. А. Організаційно-економічні аспекти реструктуризації як інструмента ефективного корпоративного управління: системний підхід: [монографія] / Г.А. Дорошук. – М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Одеський нац. політехнічний ун-т. – Одеса: ТЕС, 2012. – 258 с.
4. Ігнатенко М.М. Управління аграрними підприємствами та корпораціями на засадах концепції соціальної відповідальності / М.М. Ігнатенко // Новини на научний прогрес

– 2015: матер. за 11-а міжнародна научна практична конференція, Софія, 17-25 август 2015. – Т. 2. Економики. Държавна администрация. – Софія. “Бял ГРАД-БД2 ОДД. – С. 32-33.

5. Корчевна Л. Аналіз розвитку систем управління соціально відповідального підприємства та проблеми її упровадження в Україні / Л. Корчевна, В. Новіков, В. Домницька, В. Жогло // Системи управління. – 2009. – № 3. – С. 50-53.

6. Сахацький М.П. Методологічні основи дослідження управління організаційним розвитком аграрних підприємств // М.П. Сахацький // Розвиток маркетингової діяльності в умовах економічної глобалізації. Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної конференції. Одеса. ОДАБА. 2012. – С. 5-14.

7. Соціальне партнерство і державна політика: від теорії до практики демократизації державного управління : [монографія] / В.Ф.Мартиненко, О.М.Крутії, С.Л.Кирій [та ін.]; за заг. ред. В.Ф.Мартиненка. – Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ ”Магістр”, 2009. – 252 с.

8. Шмиголь Н.М. Впровадження елементів корпоративної соціальної відповідальності в систему управління підприємством: стратегії, дохід, ефективність / Н.М. Шмиголь // Вісник Запорізького національного університету. – №1(4), 2009. – С. 212-216.

Рецензент – к.е.н., професор Аранчій В. І.

УДК 005.336.3:[338.488:640.412]

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ ЯК СКЛАДОВОЇ ЦІЛЬОВОЇ ПІДСИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Капліна А.С., ст. викладач

Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»

У статті запропоновано реалізацію основних напрямів розвитку підприємств готельного господарства через виконання завдання, яке пов'язане з досягненням відповідного рівня якості готельних послуг, що сприятиме забезпеченню конкурентоспроможності і прибутковості готельного підприємства. Пропонується створення на підприємствах готельного господарства системи менеджменту якості (СМЯ), що передбачає ефективне управління підприємством на основі маркетингу; впровадження стандартів технічної якості обслуговування; створення відповідної корпоративної культури; впровадження стандартів функціональної якості обслуговування; вхідний контроль якості на продукцію та послуги постачальників; вихідний контроль якості наданих послуг, їх збут посередниками.

Ключові слова: *якість готельних послуг, стандарти якості обслуговування, організаційно-економічний механізм управління розвитком, менеджмент якості.*

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки проблема якості надання готельних послуг є дуже актуальною, оскільки готелі, що не приділяють уваги забезпеченню якості, приречені на банкрутство.

Лише за умови надання готелем якісних послуг, що користуватимуться попитом у споживачів, буде доцільним вкладання інвестицій в модернізацію підприємства. Передові країни світу показують, що вирішення проблем якості послуг повинно стати пріоритетом для готелю і потребує навчання і професійної підготовки персоналу готелю.